

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถนำรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยได้สูงเป็นอันดับ 1 ของมูลค่าและบริการส่งออกทั้งหมดตลอดมา โดยในรอบปี พ.ศ. 2536 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาประมาณ 5.7 ล้านคน ทำให้ประเทศมีรายได้แสนกว่าล้านบาท และเพิ่มเป็น 6.95 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2538 โดยสามารถสร้างรายได้สูงถึง 1.95 แสนล้านบาท และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการจัดโครงการปีท่องเที่ยวไทย Amazing Thailand รวมทั้งการเป็นเจ้าภาพแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ใน ปี พ.ศ. 2541 สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2543 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทย รวมทั้งสิ้น 4,639,078 คน ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากระยะเดียวกันของปีที่แล้วในอัตราร้อยละ 11 ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนทั้งสิ้น 138,463.38 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีที่แล้ว ร้อยละ 9.57 โดยร้อยละ 62 ของรายได้ทั้งหมดเป็นรายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มเดินทางมาเอง เงินตราต่างประเทศที่ได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญอย่างมากในการชดเชยดุลการชำระเงินของประเทศและก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างรายได้และการจ้างงานเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการขยายตัวของธุรกิจต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการหรืออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น และเกิดการเชื่อมโยง (linkage) ระหว่างกันในธุรกิจ ในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร บริษัทท่องเที่ยวแล้วยังส่งผลเชื่อมโยงให้เกิดการสร้างงานเพิ่มขึ้นในธุรกิจสาขาอื่นๆ เช่น การก่อสร้างหรือแม้แต่การผลิตในสาขาเกษตรกรรม (หน่วยวิจัย สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2529: 9, พิสมัย จารุจิตติพันธ์, 2536: 2)

อย่างไรก็ตามในการพิจารณาผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่กล่าวมาข้างต้น มักได้รับการท้วงติงว่าเป็นการพิจารณาผลที่เกิดขึ้นในทางเศรษฐกิจเป็นหลัก และเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยภาพรวม ไม่ได้พิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมด้านสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งความไม่เสมอภาคของประชาชนในท้องถิ่นในการได้รับประโยชน์ในด้านรายได้ การมีงานทำที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในท้องถิ่น รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่ได้ตกแ่ระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่นหรือแหล่งท่องเที่ยวในปริมาณและอัตราที่สูงมากเท่าที่ควร ภาพสะท้อนเกี่ยวกับการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นในท้องถิ่นอันเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็มีลักษณะการกระจายที่ไม่น่าพอใจ เพราะการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้ง ทางตรงและทางอ้อมนั้นประชาชนในท้องถิ่นส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นขาดความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพและเงินทุนในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้เป็นเจ้าของกิจการส่วนใหญ่จึงเป็นแรงงานจากภายนอกท้องถิ่น

นอกจากนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมเป็นต้นทุนในการดำเนินการ และดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวจึงมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ และความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามเนื่องจากการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย คำนึงถึงรายได้จากการท่องเที่ยวจนลืมนึกถึงสภาพแวดล้อม จึงก่อให้เกิดปัญหาทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมตามมา ทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติมีความเสื่อมโทรมลงไปตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพสูงมาใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรมขยายวงกว้างออกไปอีก

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมักมุ่งเน้นทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดังกล่าวมักตกอยู่กับบุคคลบางกลุ่มที่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในขณะที่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดและดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวกลับมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวน้อยมาก ดังนั้นผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวจึงไม่มีนัยสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นมากนัก ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม

การดำเนินการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวของรัฐ โดยผ่านทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อแก้ไขและป้องกันการเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในระยะที่ผ่านมาพบว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะทุ่มงบประมาณในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากก็ตาม โดยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2536 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีบทบาทสำคัญก่อให้เกิดการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวโดยงบประมาณจากทั้ง

งบประมาณแผ่นดิน งบประมาณอีสานเขียว และเงินกู้ OECF ระยะที่ 1 จากรัฐบาลญี่ปุ่น เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 3,155.88 ล้านบาท ซึ่งจากการประเมินโครงการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวพบว่าการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวบางโครงการออกแบบไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและยังมีบางประเด็นที่ต้องปรับปรุงโดยเฉพาะการบำรุงรักษาและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ (เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ, 2539: 6, 110) ซึ่งผลการประเมินโครงการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของรัฐในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่าไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมกับสภาพบริบททางสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่น และบำรุงรักษาได้อย่างต่อเนื่อง

ด้วยข้อจำกัดในการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่มาทดแทนและความสามารถในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวจึงได้มีการเสนอกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism development) ทั้งนี้เพื่อฟื้นฟูสภาพทรัพยากรที่เสื่อมโทรมและป้องกันมิให้แหล่งทรัพยากรใหม่ๆ ถูกทำลายอันจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและส่งผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น จากกระแสแนวคิดในการอนุรักษ์การพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน รวมทั้งความต้องการการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระบบนิเวศของการท่องเที่ยว และตระหนักในผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อระบบนิเวศ สังคมและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบันพบว่าเป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นหลัก เช่น การเดินป่า การดูนก การนั่งช้าง/ล่องแพ และการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ทั้งหลาย นอกจากนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็ยังคงเป็นผู้ประกอบการภายนอกท้องถิ่น และรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดำเนินการอยู่ก็ไม่ได้แตกต่างจากรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านๆ มา ซึ่งหมายความว่าชื่อรูปแบบการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป แต่เนื้อหาสาระในการบริหารจัดการยังคงเหมือนเดิม ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่จึงเป็นเพียงกลไกการตลาดในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและความพยายามในการปรับตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามกระแสสังคมในการเรียกร้องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวหรือเรียกร้องถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเท่านั้น

โดยสรุปจากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยรัฐผ่านทางกรท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงหรือนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวในรูปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเป็นการพยายามประสานกัน

ระหว่างกระแสการอนุรักษ์และการพัฒนาเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (sustainable tourism development) ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่ดีและจะมีผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการป้องกันหรือลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมแต่ด้วยข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ประกอบการและความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่นจึงส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านมาไม่สามารถตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความล้มเหลวในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวของรัฐและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่สนองตอบต่อหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น อาจเป็นเพราะการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของหรือใกล้ติดแหล่งท่องเที่ยวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในด้านการบริหารจัดการ การดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ประกอบกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมชุมชนอย่างเป็นระบบทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวในชุมชน การจัดหานักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาบุคลากรในชุมชน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542: 214-218) ซึ่งการดำเนินงานเตรียมความพร้อมดังกล่าวต้องใช้ทั้งองค์ความรู้ งบประมาณ เวลา และความร่วมมือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก จึงเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ชุมชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีนักวิชาการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบของประชาสังคม (civil society) ประชาคมตำบล และสิทธิชุมชน (ประเวศ วะสี, 2541; ยศ สันตสมบัติ, 2541) โดยแนวคิดดังกล่าวเสนอให้มองการพัฒนาในรูปองค์รวมและเสริมสร้างพื้นฐานหรือรากฐานของสังคมให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะชุมชนจะมีวัตถุประสงค์ร่วม มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำร่วมกันและการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้นหากพิจารณาในมิติของสิทธิชุมชนแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดการดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความมั่นคงในการยังชีพของชุมชนเหนือผลประโยชน์ส่วนตัว และความเป็นธรรมต่อระบบนิเวศ (ยศ สันตสมบัติ และอัมมาร สยามวาลา, 2541: 14) อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นนอกจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะรัฐจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่เห็นความสำคัญและเชื่อมั่นในศักยภาพในภูมิปัญญา

และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แล้ว ชุมชนท้องถิ่นเองก็ต้องมีความตื่นตัว มีความตระหนักร่วมกันและมีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และความสามารถในการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น โดยคาดหวังว่าการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในท้องถิ่น สามารถพัฒนาความเป็นประชาสังคมที่เข้มแข็งสำหรับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่มั่นคงและเป็นพื้นฐานในการประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอบเขตการวิจัย

การดำเนินโครงการนี้เป็นการดำเนินการการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนบนพื้นฐานของการให้สิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ในระดับชุมชนท้องถิ่นเป็นหลักในลักษณะของการพัฒนาที่เป็นพื้นฐานในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถดูแลและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมย่อยๆ ของโครงการจึงเป็นไปตามแนวทางการตกลงร่วมกันของสมาชิกในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ชุมชนที่มีอาณาบริเวณของชุมชนติดต่อกับแหล่งท่องเที่ยวที่กีฬาและสมาชิกในชุมชนหรือองค์กรในชุมชนทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษา

ศักยภาพชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ความพร้อมของครัวเรือนในชุมชนหรือองค์กรในชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ทั้งในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ โดยเฉพาะด้านรายได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนหรือครัวเรือนในชุมชนหรือองค์กรชุมชนที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันจัดตั้งขึ้น ชมรมหรือกลุ่มชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง การวางแผน และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนมีความเหมาะสมเป็นไปตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการได้รับรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง วางแผน และดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนยังคงรักษาความสมดุลย์ สภาพแวดล้อมมีความสะอาด เป็นระเบียบและเหมาะสมต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการและอำนวยความสะดวก ตลอดจนการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว

การได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนหรือองค์กรชุมชนมีส่วนได้รับรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการดำเนินโครงการจะทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะที่ยั่งยืน (sustainable tourism development) ต่อไป โดยคาดว่าจะโครงการวิจัยจะก่อให้เกิดผลเชิงเศรษฐกิจ สังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับด้านเศรษฐกิจ

ผลการดำเนินโครงการจะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนอย่างเป็นระบบ สามารถกำหนดเงื่อนไขและต่อรองกับองค์กรธุรกิจนำเที่ยวภายนอกชุมชน และเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการธุรกิจนำเที่ยวในชุมชนทั้งสองส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนำเที่ยวในชุมชนโดยตรง เช่น ผู้นำเที่ยว ไกด์ และดำเนินกิจกรรมนำเที่ยวแล้วยังเกี่ยวข้องกับธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การจำหน่ายของที่ระลึก อาหารเครื่องดื่ม และการให้บริการที่พัก ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถลดปัญหาการว่างงานของผู้ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนา ซึ่งโดยปกติมักมีระดับความรู้ค่อนข้างดี จึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ผลการดำเนินโครงการจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ทำให้สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนเกิดความรัก ห่วงแหนและร่วมกันทะนุบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นให้คงสภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนในชุมชนและธุรกิจนำเที่ยวในชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับด้านสังคมสิ่งแวดล้อม

ผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนจะส่งผลให้ชุมชนวางระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนให้ทุกฝ่ายถือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน สามารถส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และได้รับประโยชน์จากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และลดปัญหาการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองของสมาชิกในชุมชน พร้อมทั้งรองรับผู้ย้ายถิ่นกลับภูมิลำเนาด้วย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนอันจะส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ยั่งยืน สามารถเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษาเรียนรู้ของชุมชนอื่นๆ จนเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนอื่นๆ จนเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนต่อไป